

INSTRUIRI LA DISTANȚĂ PENTRU JURNALIȘTI

**PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI,
NU AU NEVOIE DE COMPASIUNE
ÎN MATERIALELE JURNALISTICE.
CUM RELATĂM CORECT DESPRE ELE**

aspecte deontologice

Îndrumar pentru jurnaliști realizat în baza consultației online,
oferite pe www.mediaforum.md

de Natalia Porubin

NATALIA PORUBIN este jurnalistă cu o experiență de două decenii în presa din Republica Moldova. S-a specializat pe teme de educație, social, non-discriminare, drepturile omului, achiziții publice. În ultimii 10 ani activează în cadrul Centrului de Investigații Jurnalistice, fiind redactoră și coordonatoare de proiecte. Din această postură realizează și coordonează investigații jurnalistice pe diferite domenii. Pentru activitatea sa, a fost premiată la diverse concursuri naționale, iar în anul 2012 s-a numărat printre cei 10 jurnaliști ai anului, desemnați de Comitetul pentru Libertatea Presei și Centrul pentru Jurnalism Independent. În perioada 2013-2015 a fost consilieră pentru comunicare la Ministerul Educației, în cadrul a două proiecte pentru reforma învățământului, finanțate de Banca Mondială.

Platforma online pentru profesioniștii media www.MediaForum.md este editată de Consiliul de Presă din Republica Moldova.

Instruirile la distanță pentru jurnaliști se desfășoară în cadrul proiectului „Stimularea gândirii critice, promovarea metodelor alternative de profesionalizare și stimularea jurnalismului etic pe platforma online a profesioniștilor mass-media www.MediaForum.md”, implementat de Asociația Presei Independente (API) cu susținerea Programului Mass-Media al Fundației Soros-Moldova.

Opiniile exprimate în această publicație aparțin autorului și nu implică neapărat poziția finanțatorului.

I. INTRODUCERE

Mai devreme sau mai târziu, orice jurnalist ajunge să scrie despre persoanele cu dizabilități. Reporterii care fac știri din Parlament sau de la Guvern vor relata despre acte legislative sau normative care vizează această categorie de persoane, iar cei care fac știri din sport – despre Jocurile Paralimpice. Din acest motiv, fiecare profesionist media trebuie să cunoască terminologia corectă. Un cuvânt sau o expresie folosite impropriu într-o știre pot fi preluate de mii de oameni care, fără să-și dea seama, le transformă astfel în clișeu de vorbire, iar acest lucru contribuie la crearea clișeurilor de gândire. Atestăm aproape zilnic cazuri când, din neștiință, jurnaliștii utilizează termeni incorecți și discriminatorii, de genul „invalid”, „bolnav”, „handicapat”, „orb”, „surd”, „mut”.

O altă problemă este felul în care reporterii aleg să relateze despre persoanele cu dizabilități. În unele redacții încă nu este acceptată ideea că acești oameni nu au nevoie de milă și „lacrimi”. O mamă care crește un copil cu dizabilități este de multe ori prezentată ca un super erou, care „luptă cu vitregiile vieții”, sau „trece zilnic prin clipe de calvar”. Astfel, în conformitate cu modelul caritabil prezentat de mass-media, oamenii cu dizabilități sunt neputincioși și au nevoie de ajutor și grijă permanentă. Această percepție, însă, este total eronată și stereotipică. Aceste persoane nu au nevoie de caritate. Ele sunt egale cu ceilalți membri ai societății și trebuie tratate ca atare.

Experții propun o altă paradigmă, numită și model social, conform căreia dizabilitatea nu este o boală, ci o situație care rezultă din interacțiunea unei persoane cu anumite bariere ce țin de atitudine sau de mediul înconjurător. Aceste bariere împiedică participarea deplină a persoanelor cu dizabilități la viața socială în condiții egale cu alți oameni. Rolul mass-media este să arate ce face statul ca să elimine aceste deficiențe. De la istoriile de succes ale unor persoane cu dizabilități și până la barierele reale

care există în școli, spitale, primării, judecătorii și alte instituții ale statului, această temă oferă o varietate largă de subiecte.

Toate noțiunile cu referire la persoanele cu dizabilități se conțin în Ghidul de stil cu norme etice pentru jurnaliști¹, editat de Asociația Presei Independente (API), pe care fiecare jurnalist ar trebui să îl citească ori de câte ori are neclarități. O altă resursă bună este „Comunicarea cu și despre persoanele cu dizabilități”², un ghid pentru jurnaliști, editat de Keystone-Moldova și disponibil online.

Principala recomandare este să utilizăm terminologia corectă atunci când scriem despre persoanele cu dizabilități și să nu le lezăm demnitatea, prezentându-le ca pe niște oameni neputincioși, care nu se pot descurca fără ajutorul celor din jur sau au nevoie să stea izolați în instituții speciale.

Odată cu ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea să asigure ca drepturile acestor persoane să fie respectate, promovate și protejate în aceeași măsură ca drepturile celorlalți membri ai societății. Această prevedere se referă și la mass-media.

În continuare, găsiți rezumatul întrebărilor puse de vizitatorii platformei [MediaForum.md](https://www.mediaforum.md) în cadrul consultației online de la 19 octombrie 2017 și răspunsurile pe care le-am oferit.

1 https://www.unicef.org/moldova/Ghid_Etica_Jurnalist_RO.pdf

2 <https://www.soros.md/files/publications/documents/ghid%20roman%20GATA.pdf>

II. ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

ÎNTREBARE: *În legislația Republicii Moldova există termeni discriminatorii precum „invalid” sau „grad de invaliditate”, termeni pe care îi utilizează și jurnaliștii în materialele lor. Este o eroare ca jurnaliștii să folosească acești termeni, atâta timp cât legea le/ne permite?*

RĂSPUNS: Legislația Republicii Moldova a fost modificată parțial după ce țara noastră a ratificat Convenția ONU privind persoanele cu dizabilități. Astfel, Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, adoptată în anul 2012, prevede noțiuni conforme cu standardele internaționale în domeniu – persoane cu dizabilitate, grad de dizabilitate etc. Nu veți găsi termeni precum „invalid” sau „grad de invaliditate” nici în hotărârea de Guvern cu privire la determinarea dizabilității și capacității de muncă³.

”Jurnaliștii și societatea civilă ar trebui să pună presiune pe autorități ca toate regulamentele și actele normative să fie redactate în conformitate cu cerințele convenției ONU privind persoanele cu dizabilități.”

Totodată, există unele regulamente/acte care încă nu au fost racordate la cerințele Convenției. De exemplu, Regulamentul circulației rutiere mai conține noțiuni discriminatorii, cum ar fi „invalidi”, „cărucioare pentru invalidi”, „conducători surzi” sau „surdomuți”. În pofida acestui

3 <http://lex.justice.md/md/346508/>

fapt, noi, jurnaliștii, avem obligația morală să respectăm Codul deontologic și să nu utilizăm noțiuni discriminatorii în materiale. Mai mult, și jurnaliștii, și societatea civilă ar trebui să pună presiune pe autorități ca toate regulamentele și actele normative să fie redactate în conformitate cu cerințele convenției ONU privind persoanele cu dizabilități.

The screenshot shows a news article from February 14, 2011, at 15:41, by Andrei Rizescu. The title is "(FOTO) Străzile din centrul Chișinăului, capcane pentru invalizii cu dizabilități locomotorii". The article includes a video player showing a man in a wheelchair, a temperature of 19.20°C, and social media sharing options for Facebook, Twitter, Google+, and LinkedIn. There are also options to save to archive, comment, and subscribe to a newsletter.

Două cazuri în care jurnaliștii au utilizat termeni discriminatorii în raport cu persoanele cu dizabilități.

ÎNTREBARE: *Multe din reportajele în care protagoniști sunt persoane cu dizabilități au un mesaj melodramatic. Cum ar trebui să abordăm un astfel de subiect: cu milă și compasiune sau cu mândrie că și persoanele cu dizabilități pot reuși, indiferent de probleme?*

RĂSPUNS: Eu cred că persoanele cu dizabilități nu au nevoie nici de compasiune în materialele de presă, dar nici să îi transformăm în super eroi. Ei sunt oameni cu drepturi egale și acesta este principalul mesaj pe care trebuie să-l transmitem publicului. Abordarea trebuie să fie echilibrată, astfel încât să nu afectăm demnitatea umană și să nu lezăm drepturile. Ceea ce putem face noi, jurnaliștii, este să relatăm corect și echidistant despre

problemele și reușitele lor, fără a-i eticheta și izola la grup aparte, fără a crea stereotipuri de orice fel.

ÎNTREBARE: *Deseori văd în știri termeni precum „invalidi”, „persoane cu handicap”, „grad de invaliditate”. Sunt sau nu corecți acești termeni?*

RĂSPUNS: Acești termeni nu sunt corecți și nu ar trebui utilizați sub nicio formă de către jurnaliști. În loc de „invalidi”, „persoane cu handicap”, vom spune „persoane cu dizabilități”. În loc de invaliditate de gradul I, gradul II și gradul III, vom utiliza dizabilitate severă, accentuată sau medie și doar atunci când această mențiune este necesară, când anume precizarea gradului de invaliditate este relevantă pentru subiect.

ÎNTREBARE: *În multe cazuri, jurnaliștii menționează diagnosticul medical al unei persoane cu dizabilități, de exemplu, că suferă de epilepsie, paraplegie sau paralizie cerebrală. Cât de corect este să prezentăm publicului astfel de detalii?*

RĂSPUNS: Diagnosticul medical este un aspect care ar trebui tratat cu maximă atenție nu doar în cazurile când protagonistul materialului este o persoană cu dizabilități. Unele diagnostici, cum ar fi HIV/SIDA de exemplu, nu trebuie indicate sub nicio formă într-un material de presă, dacă identitatea persoanei nu este protejată.

Cât privește persoanele cu dizabilități, conform unei paradigme mai vechi, numită model medical, dizabilitatea este considerată o boală. În acest model, dizabilitatea este percepută ca o problemă a

individului, considerat ca fiind dependent de ceilalți și având nevoie de tratament și izolare în instituții speciale. Modelul medical determină excluderea persoanelor cu dizabilități din societate. Tocmai din acest motiv trebuie să fim foarte atenți la perspectiva din care vorbim despre diagnosticul unei persoane. Părerea mea este că diagnosticul nu trebuie indicat în materialele de presă, mai ales că unor oameni, în special celor care nu au studii în domeniu, termenii medicali nu le spun mare lucru, însă ar putea contribui la excluderea și stigmatizarea unei persoane.

ÎNTREBARE: *Eu am o întrebare pornind chiar de la tema debaterii. Cât de corect este să numim această categorie de populație „persoane cu dizabilități”? Unii experți consideră că e mai corect să le numim „persoane cu nevoi speciale”.*

RĂSPUNS: Termenul „persoană cu dizabilitate” este unul mai exact, dacă doriți și, spre deosebire de ”invalid”, nu este discriminatoriu. Unii colegi utilizează termeni precum: „persoane în dificultate”, „persoane cu nevoi speciale”, considerând că acești termeni sunt mai puțin stigmatizanti. Totuși, categoria persoanelor cu nevoi speciale este mult mai largă decât cea a persoanelor cu dizabilități. Aici pot fi incluși și copiii abandonati, copiii străzii, refugiații, persoanele eliberate din detenție, persoanele de etnie romă și alte categorii care au nevoie de intervenții și tratament special din partea autorităților în anumite circumstanțe. Respectiv, dacă ne referim la persoanele cu dizabilități, nu este greșit să le numim persoane cu nevoi speciale. Doar că termenul „persoană cu dizabilități” este mai concret și se referă strict la o anumită categorie.

ÎNTREBARE: *Ce facem când înșiși persoanele cu dizabilități, când relatăm despre ele, caută să fie compătimate, se victimizează pentru a stârni milă și a obține ajutor?*

RĂSPUNS: Chiar dacă oamenii despre care scriem caută să ne stârnească mila, trebuie să respectăm principiile generale ale jurnalismului – existența celor două surse, separarea faptelor de opinii, prezumția nevinovăției etc. Este obligația noastră să verificăm toate datele furnizate de o persoană care caută să obțină ajutor, ca să nu publicăm date neverificate și, cel mai grav, eronate. Totodată, trebuie să atenționăm persoana că expunerea publică poate genera consecințe nefavorabile și că anumite date pe care le oferă presei i-ar putea dăuna. Acest lucru se referă, în special, la oamenii care au trecut prin cazuri de violență sexuală sau trafic de persoane. Deseori, în căutarea dreptății, oamenii sunt de acord ca datele lor personale să apară în presă, dar acest lucru este inadmisibil. Pe de o parte, ele pot fi identificate de abuzatori/traficanti, iar pe de altă parte, de comunitatea în care trăiesc, fapt care ar duce la stigmatizare.

ÎNTREBARE: *Vă rog să faceți câteva recomandări unde și cum ar putea găsi tinerii jurnaliști subiecte despre persoanele cu dizabilități. De asemenea, poate le sugerați ce aspecte anume să abordeze.*

RĂSPUNS: Subiecte despre persoanele cu dizabilități pot fi găsite oriunde, la fel ca și alte subiecte jurnalistice. Urmăriți știrile, rapoartele autorităților, statisticile, comunicatele de presă difuzate de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației ca să găsiți idei de materiale bune. Căutați idei de subiecte pe paginile web ale direcțiilor raionale

de asistență socială, unde sunt publicate rapoarte, dări de seamă etc. O sursă bună sunt și ONG-urile specializate în respectarea drepturilor omului și, în special, cele care luptă pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. În rapoartele pe care le fac aceste organizații găsiți foarte multe idei de subiecte bune și interesante.

Există multe probleme pe care jurnaliștii le pot urmări. Iată doar câteva exemple: cum este utilizat fondul pentru educația incluzivă, cum sunt protejate de violență și abuz persoanele care trăiesc în internatele psihoneurologice, câte școli din republică sunt adaptate la nevoile copiilor cu dizabilități etc.

ÎNTREBARE: *Există recomandări speciale pentru cazurile în care relatăm despre istorii de abuz sexual sau de altă natură asupra persoanelor cu dizabilități? Este bine să accentuăm faptul că persoana are o dizabilitate sau nu?*

RĂSPUNS: O victimă cu dizabilități e tot victimă. Aici sunt valabile regulile generale pentru materialele în care abordăm cazurile de violență și abuz sexual. Regula de bază este să nu dăunăm. Astfel, nu divulgăm numele și prenumele și alte detalii care pot conduce la identificare. Trebuie să fim atenți la detalii precum vârsta victimei, localitatea în care trăiește, gradul de rudenie cu alte persoane, ca toate acestea să nu conducă la identificarea persoanei abuzate. La fel, jurnaliștii trebuie să prezinte cu atenție detalii despre anumite evenimente care s-au produs în familie. Îmi amintesc un caz în care au fost protejate datele personale, dar s-a menționat că recent le-a ars casa. Astfel de detalii pot conduce ușor la identificarea victimei, chiar dacă jurnaliștii nu îi divulgă numele și prenumele. O altă regulă este să nu arătăm locuința lor în imagini. Au existat numeroase precedente în care victimele unor acte de violență cu caracter

sexual au fost identificate după ce reporterii au arătat imagini cu locuința lor.

În ce privește a doua parte a întrebării, ține de context dacă accentuam sau nu prezența unei dizabilități. De multe ori, mai ales în cazul persoanelor cu dizabilități mintale care au suferit un abuz sexual, atât abuzatorul, cât și avocații acestuia încearcă să manipuleze presa punând sub semnul întrebării depozițiile victimei. De aceea trebuie să fim foarte atenți și să prezentăm lucrurile în mod echilibrat, fără a promova stereotipuri și prejudecăți, care și așa sunt foarte răspândite în societatea noastră.

”Orice persoană merită să fie tratată cu demnitate. Din acest motiv mass-media este datoră să utilizeze termeni neutri, chiar și atunci când relatează probleme grave, care afectează persoane concrete.”

ÎNTREBARE: Rog să specificați terminologia corectă în ce privește abordarea persoanelor cu dizabilități.

RĂSPUNS: Prima regulă este să nu utilizăm noțiuni de genul „invalid”, „handicapat” și să le înlocuim cu termenul „persoană cu dizabilități”, care este conform cu recomandările internaționale în domeniu. Vom utiliza noțiuni de genul „persoană cu dizabilitate mintală/ intelectuală”, „persoană cu probleme de sănătate mintală”, în locul cuvintelor și expresiilor discriminatoare „puțin la minte”, „nesănătos la cap”, „retardat”, „debil”, „bolnav psihic” sau „persoană care și-a pierdut mințile”.

Atunci când scriem sau vorbim despre persoane cu dizabilități de vedere le vom numi „nevăzători”, „persoane care au probleme cu vederea”, sau „persoană care și-a pierdut vederea” în loc de „chior”, „orb”, „miop”. De asemenea, atunci când vorbim despre persoanele cu dizabilități de auz, vom utiliza expresii de genul „persoană cu probleme de auz (auditive)”, „persoană cu dizabilități auditive”, „hipoacuzici”, „lipsit parțial sau total de auz” în locul cuvântelor discriminatorii „surd”, „surdomut” sau „bâlbâit”. La fel, este corect să spunem „persoană cu dizabilități fizice”, „persoană cu dizabilități locomotorii”, „persoană cu probleme locomotorii” în loc de „invalid”, „calic”, „beteag”, „șchiop”.

ÎNTREBARE: *Care tip de dizabilitate este cel mai des abordat și care este cel pe care presa îl evită?*

RĂSPUNS: Din păcate, în ultimii ani nu s-au făcut monitorizări sau studii în acest domeniu ca să pot oferi un răspuns pe bază de informații documentate. Percepția mea este că persoanele cu dizabilități, în particular cele cu dizabilități intelectuale, sunt reflectate foarte rar în materialele din presa scrisă, în emisiunile radio și cele televizate. Spre regret, în multe materiale persoanele cu dizabilități sunt mediatizate accidental și segregativ. Totuși, există și exemple foarte bune în care mass-media găsește abordări originale și aduce în atenția publicului dificultățile grave cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și familiile lor.

ÎNTREBARE: *Persoanele cu dizabilități nu au nevoie de compasiune în materialele jurnalistice – această afirmație este valabilă doar pentru persoanele cu dizabilități sau și pentru alte grupuri vulnerabile?*

RĂSPUNS: O întrebare foarte bună! Afirmația este valabilă și pentru alte grupuri de persoane cu nevoi speciale, nu doar pentru cele cu dizabilități. Etichetările care își propun să stârnească milă dau dovadă de neprofesionalism. Oamenii nu au nevoie de milă, ci de relatări obiective și echidistante ale problemelor cu care se confruntă în fiecare zi. Aceste relatări, la rândul lor, trebuie să genereze acțiuni concrete din partea autorităților. Etichetele de genul „sărmanul copilaș”, „bietul băiat”, „săraca fetiță”, și altele de felul acesta nu fac decât să stigmatizeze, chiar dacă aparent sunt inofensive. Jurnaliștii ar trebui să abordeze problemele cu care se confruntă grupurile defavorizate fără a da etichete sau a stârni milă. Orice persoană merită să fie tratată cu demnitate. Din acest motiv, mass-media este datoare să utilizeze termeni neutri, chiar și atunci când relatează probleme grave, care afectează persoane concrete.

”Faptul că este atât de greu pentru jurnaliști să ajungă în instituțiile rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități te duce cu gândul la faptul că administrațiile au ce ascunde. De aceea cu atât mai mult trebuie să insistăm și să abordăm cât mai des problemele oamenilor care se află în custodia statului.”

ÎNTREBARE: *Dacă persoanele cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile nu au nevoie de compasiune când le abordăm în presă, pe ce punem accentele când realizăm materiale despre ele?*

RĂSPUNS: Așa cum am mai spus, trebuie să punem accentul pe problemele concrete ale acestora, să semnalăm dificultățile și nedreptățile care li se fac. O altă abordare este să scoatem în evidență istoriile de succes în care, de exemplu, o persoană cu dizabilități a reușit să se integreze în societate, să facă studii de calitate, să își deschidă o afacere etc.

ÎNTREBARE: *În ce măsură presa poate reflecta problemele persoanelor cu dizabilități aflate în instituții, având în vedere că azilurile sau internatele pentru ele sunt închise sau cu acces limitat?*

RĂSPUNS: Presa, de rând cu societatea civilă, ar trebui să urmărească îndeaproape ce se întâmplă în instituțiile rezidențiale. Chiar zilele acestea m-am confruntat cu problema accesului limitat în internatele psihoneurologice. Mi-a luat zece zile să coordonez o vizită într-o astfel de instituție. Faptul că este atât de greu să ajungi acolo te duce cu gândul la faptul că administrațiile au ce ascunde. Cu atât mai mult trebuie să insistăm și să abordăm cât mai des problemele oamenilor care se află în custodia statului.

ÎNTREBARE: *În afară de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, ce instituții ar putea servi drept sursă când scriem despre persoanele cu dizabilități?*

RĂSPUNS: Internatele psihoneurologice, direcțiile raionale de asistență socială, asistenții sociali, primarii. Dacă scriem despre copiii cu dizabilități – directorii de școli, profesorii, Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (CRAP), Ministerul Educației. O sursă foarte bună sunt ONG-urile active în domeniul drepturilor omului. Alte două instituții independente sunt Oficiul Avocatului Poporului și Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Cu referire la organizațiile internaționale specializate pe acest domeniu, voi menționa OHCHR, Oficiul ONU pentru Drepturile Omului, o structură care asistă guvernul și societatea civilă în consolidarea drepturilor omului și a abordărilor bazate pe drepturile omului. Referitor la copiii cu dizabilități, o organizație internațională care poate servi ca sursă pentru materiale este Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF).

Istoria Ludmilei Iachim, o tânără cu dizabilități care a reprezentat Moldova la concursul "Miss Wheelchair World 2017", desfășurat în luna octombrie 2017, este un exemplu pozitiv de abordare de către media din Republica Moldova a unui subiect ce implică o persoană cu dizabilități.

Sursă foto: Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități

ÎNTREBARE: *Cum poate fi realizat un material jurnalistic cu persoanele care au dizabilități de auz?*

RĂSPUNS: Pentru a realiza un interviu veți avea nevoie de un interpret din limbajul mimico-gestual. Pentru aceasta ar trebui să apelați la Asociația persoanelor cu dizabilități de auz. Există însă și persoane care, deși au probleme auditive, pot comunica cu cei din jur, deoarece au aparate speciale. Aceste persoane, la fel, pot fi identificate prin intermediul asociației sau al ONG-urilor active în domeniul drepturilor omului.

ÎNTREBARE: *Mi se pare foarte greu să faci un material despre problemele persoanelor cu dizabilități, mai ales intelectuale, ținând cont de faptul că trebuie să le soliciți opinia. Cum să realizăm un interviu cu o astfel de persoană?*

RĂSPUNS: Aceste persoane sunt mai frecvent discriminate decât cele cu dizabilități fizice, în baza faptului că populația manifestă o anumită frică față de comportamentul lor considerat a fi imprevizibil. Asta o spun și autorii ghidului realizat de Keystone, pe care l-am citat mai sus. Deși par foarte greu de realizat, astfel de interviuri sunt foarte importante pentru că ne ajută să înțelegem problemele reale ale acestor oameni. O primă regulă este să îi explicați persoanei de ce vrei să faci un material anume despre ea, unde și când va fi difuzat materialul. Cereți-i permisiunea pentru a o filma, fotografia sau înregistra audio. Folosiți propoziții scurte și un limbaj cât mai simplu și oferiți-i persoanei tot timpul de care are nevoie pentru a-și expune gândurile.

Dacă discutați cu o persoană care are probleme de auz, vorbiți suficient de tare ca să fiți auzit, dar nu strigați. O soluție bună ar

fi ca la interviu să asiste cineva din anturajul persoanei, un om în care ea are încredere.

ÎNTREBARE: *Spuneți-mi, vă rog, cât de deschiși sunt reprezentanții mass-media la abordarea subiectelor despre persoanele cu dizabilități și în ce măsură sunt gata să învețe cum să abordeze subiectele în mod constructiv?*

RĂSPUNS: Unii jurnaliști sunt foarte deschiși și urmăresc constant aceste probleme. Totuși, încă avem puține materiale bune și originale. Poate că ar fi utile niște discuții cu jurnaliștii care scriu la aceste teme, astfel ca ei să se convingă că există încă multe subiecte de abordat.

ÎNTREBARE: *Cum văd jurnaliștii rolul societății civile în producerea schimbărilor în acest domeniu? Sunt oare reprezentanții mass-media gata să cerceteze și să investigheze diferite subiecte în cazul în care un ONG din teritoriu le-ar solicita suportul?*

RĂSPUNS: Jurnaliștii și societatea civilă pot și trebuie să conlucreze în interesul persoanelor cu dizabilități. Această colaborare poate avea diferite forme. Noi putem scrie/relata despre neregulile și problemele pe care le depistează ONG-urile. La fel, cred că ONG-urile ar trebui să pună presiune pe autorități în baza unor probleme identificate și relatate de jurnaliști. Atunci când apare un material jurnalistice care dezvoltă probleme și nereguli grave, societatea civilă trebuie să intervină și să ceară reacții prompte de la autorități.